

Sorgulama ve mahkeme safhaları



Uzun yıllar Hürriyet'te çalıştıktan sonra Sabah'a, oradan da Haber Türk gazetesine transfer olan gazeteci-yazar Murat Bardakçı, hatırı sayılır derecede bir bilgi ve birikim sahibidir. Hele arşiv zenginliği itibariyle ender kimselerden olup Türkiye'nin en şanslı tarihçilerinden biridir.

Ancak, bunca bilgi, belge, tecrübe ve birikim sahibi olan bu meslektaşımız, ne yazık ki Said Nursî konusunda yeterli bilgilere sahip değil. Buna rağmen, zaman zaman konu hakkında ahkâm kesercesine fikir beyan etmesi, hem bizleri üzmemekte, hem de kendi prestijine zarar vermektedir.

Bardakçı, daha evvel birkaç kez olduğu gibi, son olarak Pazar günü Haber Türk'teki "Tarihin Arka Odası"nda sözünü ettiğimiz üzücü bir tabloyu daha sergilemiş bulunuyor.

Meselâ: Said Nursî'nin, 1935'te kendisini mahkemeye (Eskişehir Mahkemesi) sevk eden muhbir ve iğfalcı gizli düşmanları hakkında söyledikleri ile mahkeme heyetine olan hitap şeklini, kelimenin tam anlamıyla çarpıtarak yayınlamış köşesinde.

Bardakçı'ya göre, Said Nursî, güyâ Tarihçe-i Hayat isimli eserinde hakimlere hitap ederken çok sert bir üslûp kullanmış, buna mukabil resmî zabıtlarda çok yumuşak bir üslûpla onlara hitap etmiş.

Burada, bilmeyerek de olsa bir yanlışa da imza attığına şahit olduğumuz Bardakçı, adeta şunu demeye getiriyor:

1) Said Nursî'nin Tarihçe-i Hayat isimli eseri gerçeği yansıtmıyor.

2) Siz bakmayın Said Nursî'nin mahkemede esip gürelediğini iddia etmesine; o, esasında ceza almaktan korktuğu için, gerek sorgulamada ve gerekse mahkemede çok daha yumuşak tonda ve "alttan alan" bir üslûpla hakimlere hitap etmiş.

Bardakçı'nın bu konuda Tarihçe-i Hayat'tan verdiği iki örnek şudur: 1) "İşte, ey Türkçülük dâvâ eden mülhid zalimler!" 2) "Ey heyeti hakime! Bu uzun ifadâtımı dinlemekten usanmamak gerekir..."

Evvelâ, "İfade ile yayın farklı" diyen sayın Bardakçı'nın bu iddiasının yüzde yüz yanlış olduğunu ispat edecek bazı bilgileri kaynağından aktararak, minareyi doğrultmaya gayret edelim.

Sayın Bardakçı! Sözü­nü etti­ğin­iz kitapta yalan-yanlış yok. Zira, sizin bahsetti­ğin­iz sorgulama belgesi başka, Said Nursî'nin eserine derc etti­ği nihaî mahkeme müdafaatı belgesi başkadır. İkisi aynı şey de­ğildir. Said Nursî, Osmanlıca Lem'alar isimli eserinin Eskişehir Mahkemesi bahsinde, bu iki safhadan da bahsediyor ve sizin elinizdeki sorgulama belgesinin kendisine verilmedi­ğini belirtiyor. Mühim olan ise, mahkemenin son safahatıdır ki, onu da Tarihçe-i Hayat'tan okumaktayız.

Ayrıca, Said Nursî'nin yalana tenezzül etmeyen bir şahsiyet oldu­ğunu, gerek onu tanıyan şahitlerin, gerekse onun hakkında araştırma yapan müteber ilim erbabının hepsi de biliyor. Merakımız, bu gerçe­ği Sayın Bardakçı'nın ne zaman öğrenece­ği hususu...

Bakınız, sayın Bardakçı'nın bahsini etti­ği meselenin aslı-astarı şudur: Said Nursî'nin girdi­ği mahkemelerin hiç birinde hakimlere “Ey mülhid zalimler!” diye bir hitabı vaki olmamıştır. Üstelik, hakıyla tetkik edilmedi­ği anlaşılan Tarihçe-i Hayat isimli eserde de böyle bir iddia yer almıyor.

Yani, o sert üslûplu hitap kısmı, kesinlikle hakimlere yönelik de­ğildir. Dikkatle okununca açıkça anlaşılıyor ki, kendisi hakkında şikâyet­te bulunan, onu ve talebelerini bu işkenceli tevkifata sevk eden muarızları hakkında kullanıyor, o ifadeleri.

Aynı eserin aynı bölümünde, Said Nursî bu kimseler hakkında “gizli dinsizler”, “gizli münafıklar”, “gizli din düşmanları”, “adliyyeyi şaşır­tan ve hükümetin bazı mühim erkânın iğfâl eden mülhid zalimler” şeklinde hayli sert ifadeler kullanmış, kullanmaktan hiçbir zaman da çekinmemiştir. (Age, s. 191, 202, vd...) Ancak, bu ifadeleri hakimlere hitaben asla kullanmamıştır.

Bugün itibariyle, sayın Bardakçı'nın Üstad Bediüzzaman'ın farklı kimselere hitabını, sanki aynı kişilere yapılmış gibi gösterilmesine bir nebze olsun açıklık getirmiş olalım.

Daha sonra ise, 1935'teki sorgu tutanaklarının kaç tane oldu­ğuna, bunların o günlük olağanüstü şartlarda gerçe­ği ne derece yansıttığına, Eskişehir Mahkeme safhalarının nasıl cereyan etti­ğine, kayda geçen ve geçmeyen meseleler hakkında daha detaylı bilgiler sunmaya çalışalım.

Ne Kürtçüdür Nursî, ne de Türkçü

Yıllar önce Hürriyet'teki köşesinde Said Nursî'nin vaktiyle “Kürtçülük” yaptığını iddia eden Bardakçı (inkâr etmesin, belgesi arşivimizde), Haber Türk'teki köşesinde ise, bu kez Türkçülere yakın göstermeye çalıştığı Said Nursî'nin bir sözü­nü kısmen gölgeleyerek ara başlığa çekmiş: “Hizmetlerimin yüzde doksanı Türkler içindir.”

Bu sözün de doğrusu—içinde yer aldığı paragraf itibariyle—şöyledir: “Ey Efendiler! Ben herşeyden evvel Müslümanım ve Kürdistan'da dünyaya geldim; fakat, Türklere hizmet ettim ve yüzde doksan dokuz menfaatli hizmetim Türklere olmuş ve en çok hayatım Türkler içinde geçmiş ve en sadık, en halis kardeşlerim Türklerden çıkmış.” (Age, s, 202)

Bardakçı'nın hesaba katmadığı

Haber Türk yazarı tarihçi-yazar Murat Bardakçı'nın Said Nursî hakkındaki yazısında soru işaretlerine sebep olan noktalara açıklık getirmeye devam ediyoruz.

Sayın Bardakçı, eline geçen Said Nursî'nin 1935 tarihli Isparta ve Eskişehir'deki sorgulama metni ile Tarihçe-i Hayat'ta yer alan aynı dâvâya dair müdafa metinleri arasındaki üslûp farkından söz ediyor ve özellikle şu noktayı vurguluyor: “Said Nursî'nin zabitlardaki ifadesi ile yayınladığı kitaptaki ifadesi farklı. Kitabında sert bir üslûp kullanıyor; ancak, zabitlarda daha yumuşak bir dille hakimlere hitap ediyor.”

Dünkü yazımızda, bu noktaya kısmen açıklık getirmeye çalıştık. Esasında, sayın Bardakçı da yazısında şayet şunu ifade etmiş olsaydı, zihinlerde soru işaretine yer kalmayacak ve mesele büyük ölçüde vuzûha kavuşacaktı: “Benim elimdeki belge bir sorgulama metnidir; Said Nursî'nin Tarihçe-i Hayat'ındaki ifadeleri ise, daha sonra yapılan mahkeme

müdafaatındaki metinlerdir.”

Doğrusu da budur zaten. Aslında, sayın Bardakçı'nın Tarihçe-i Hayat'tan iktibas ettiği meselâ “Ey heyet-i hakime!” şeklindeki hitabın sorgulama zaptında olmaması gayet normaldir. Zira, “hakim heyeti” sorgulamada değil, mahkeme duruşmalarında olur.

Ayrıca, şunu da vurgulamakta fayda var: Bırakın bundan 70-80 sene öncesini, bugün bile sorgulama metni ile mahkemede söylenenlerin tıpatıp aynı olduğu söylenemez. Aralarında mutlaka bazı nüanslar var.

Bütün bunlar bir yana, tarihçi-yazar Murat Bardakçı'nın takıldığı nokta gibi, Said Nursî, o gün ve istikbâlde de gelecek bilumum suâllere, tenkitlere ve takımlara cevap teşkil edecek bazı izahlarda bulunuyor.

Yani, Bediüzzaman Said Nursî'nin bizzat kendisi tâ yetmiş beş sene öncesinden hem o günün insanlarına, hem de istikbâl nesline tarihî cevaplar veriyor. Kendi tabiriyle “müskit”, yani susturucu cevaplar.

Osmanlıca teksir Lem'alar isimli eserinin 27. Lem'a bölümünde Eskişehir Mahkemesinin safhalarından (toplam sekiz safha) söz eden Üstad Bediüzzaman, tam da Murat Bardakçı'nın elindeki sorgulama zaptından bahsediyor ve aynen şu ifadeyi kullanıyor: “Bu safha, sorgu hakimlerinin suâllerine cevaplardır. Bu kısım onların zaptına geçmiştir. Fakat, biz kaleme alamadık.”

Yani, ayrıca kaleme almak için bu zabıt metninin kendilerine verilmediğini ifade ediyor.

Bediüzzaman, Eskişehir Mahkemesindeki bütün suâllere cevap mahiyetindeki asıl müdafaasının ise, Tarihçe-i Hayat'ta yer alan “Son Müdafaat” ile “Son Müdafaatın Tetimmeleri” olduğunu, bu Osmanlıca Lem'alar nüshasında açıkça ifade ediyor.

Bu bilgilerin detayını, ayrıca kupürünü orta sütuna koyduğumuz belgenin altında görebilirsiniz.

NOTLAR

1) Said Nursî'ye ait bu eserin de dahil olduğu Nur Külliyyatı, 1935'ten 1985'e kadar, yani elli sene müddetle yüzlerce mahkemeden geçtiği halde, burada yer alan bilgilere hiçbir mahkeme itiraz etmemiş ve bahsedilen mahkeme safhalarını yalanlama cihetine gitmemiştir. Gerek mahkemelerde ve gerekse kamuoyu nezdinde temyiz edilen bu ifadelere, dün olduğu gibi bugün de kimsenin bir itirazı olmasa gerektir.

2) Sayın Murat Bardakçı, daha geniş imkânlarla sahiptir. Şayet, Said Nursî'nin zapta geçen Eskişehir Mahkemesindeki “Son Müdafaat”ının metnine de ulaşmış ve bunu yayınlarsa, bundan sadece memnuniyet duyacağımızı ifade etmek isteriz.

3) 1935 yılının—özellikle Said Nursî açısından—olağanüstü şartlarını da dikkate alarak değerlendirme yapmak gerekiyor.

Meselâ, dün kupürünü yayınladığımız TAN gazetesinin manşet haberinde, Binbaşı Asım isimli talebesinin 7 Mayıs 1935'teki sorgulamadan kısa bir süre önce, hem yalan söylememek, hem de Üstad'ını sıkıntıya sokmamak için “Yâ Râb! Canımı al!” diyerek oracıkta teslim-i ruh etmesi, aynen şu ifadelerle anlatılıyor: “Bir binbaşı mütekaidi suçlu (mürteci), ifadesi alınırken, birdenbire düştü, öldü.”

Ne tuhaf değil mi? Kırk yıl askerlik yapmış bir şerefli Türk subayı, mürteci diye damgalanıyor ve daha ifadesi bile alınmadan “suçlu” diye ilân ediliyor.